

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek,
mint az előfizetési pénzek a „Közművelő-
és” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várbá küldendők.

ÜDVÖZLŐ FELIRATA

AZ ERDÉLYI EGYHÁZMEGYÉNEK

DR. HAYNALD LAJOS

KALOCSAI BIBOROS-ÉRSEK-METROPOLITA UR Ő EMINENTIÁJÁHOZ

ötven éves áldozárságának jubileuma alkalmából.*)

D. a J. Kr.!

Főmagaságú Bibornok, Érsek. Álladalmi Valóságos Belső Titkos Tanácsos!

Mélyen tisztelt Kegyelmes Urunk!

Az erdélyi püspöki megyének papjai és hívei, élükön főpásztorukkal, jelennek meg Eminentiád kegyes színe előtt, hogy áldozárságának 50 éves jubileumán, hálás szeretettel, tisztelettel és hű ragaszkodással üdvözljék Eminentiádat, ki az 1852—1864-iki időszakban jóltevő püspökük volt, 1867 óta kegyes metropolitájuk lett.

Az isteni gondviselés oly időben hívta meg Eminentiádat az erdélyi püspöki székbe, midőn égető szükségünk volt a püspöki megyének élén oly kiváló főpásztort tisztelni, ki bölcsességgel és fiatal eréllyel vezethesse papjait és híveit az örök üdvösség útján és kész és képes legyen meggyógyítani a fájó sebeket, melyek a püspöki megyének testét éléktelenítették.

Eminentiád minden várankozást beteljesített, sőt többet tett, mint a mit várhattunk. Példányképünk volt a vallásosságban és hazaszeretetben, az egyház, a haza és thrón iránti ragaszkodás és hűségben; ismételten bejárta nagykiterjedésű püspöki megyéjének minden plebániáját, oktatott, buzdított, lelkesített, segített, vigasztalt, áldozott, oly mérvben, mely püspöki elődjének áldozatkésztségét nemesak utolérte, hanem azt messze túlhaladta.

Huszonöt éve már, hogy Eminentiád az erdélyi püspöki széket hazafias meggyőződésének áldozatul hozta; de ezen 25 év nem volt képes Eminentiád főpásztori munkásságának áldott emlékét volt papjainak és híveinek szívéből kitörölni, sőt oly élénkséggel, mintha tegnap történt dolgokról volna szó, áldjuk és magasztaljuk főpásztori erényeit, lankadatlan munkásságát, szeretettel párosult bánásmódját és a püspöki megye javára és felvirágoztatására hozott több mint négyszázezerre menő nagylelkű áldozatait.

Ezen kedves emlékekkel szívünkben jelenünk meg Eminentiád előtt ezen tiszteletteljes sorokkal azon drága szent napon, midőn Eminentiád áldozárságának ötven éves jubileumát üli, és hálát adva az isteni

*) Püspök Urunk ő Nagyméltóságának f. év augusztus 8-án kelt Főpásztori körleveléből. — Szerk.

gondviselésnek, mely az örömnök ezen nagy napját elérnünk engedte, buzgó imával kérjük a mindenható ur Istent, hogy Eminentiádat ezen örömnapnak áldásos élvezetében, jó egészségben, az egyház, a haza és thrón javára, még hosszú évtizedeken át, megtartsa, áldja és boldogítsa.

Kik metropolitai kegyelmébe magunkat ajánlván, szent bitorának esőkolása mellett, hódoló mély tisztelettel és ragaszkodással vagyunk, alázatos szolgálói.

A Statusgyűlés.

(Folytatása a szept. 24-én d. u. tartott ülésnek.)

— Tárgyalás alá véteték az igazgató tanács jelentésének XVIII. pontja a csik-somlyói internatus házi rendtartásáról és az első évi eredményről, a mint következik.

A csik-somlyó internatus házi rendtartása és az első évi eredmény.

Mult évi jelentésünkben kimerítő részletességgel ismertettük azon tervzeteket, melyek szerint a csikmegyei régi székházból átalakított ugynevezett internatus be fog rendeztetni s így a csiksomlyói oktatás-nevelési viszonyok javítása a közökhajtásnak megfelelőleg eszközöltetni. Örömmel constatáljuk, hogy azon pénzoldozat, melyet a status az ösztöndíj- és tanulmányi alap terhére ezen intézet létesítése céljából hozott, már is szépen gyümölesződik s a kilátásba helyezett eredményekkel kecsesget, mint azt az intézet első évi működéséről beadott igazgatói jelentés is igazolja.

Igazgatótanácsunk a lefolyt évben is oda működött, hogy az intézet a megvetett alapon tovább fejlődjék, megszilárduljon és belső viszonyait illetőleg is kellőleg rendeztessék. Miután ugyanis az első évi berendezésre vonatkozó intézkedések megtétettek, utasított a tanártestület, hogy az internatus házi rendjét készítse el és az előjáróság, hogy egy évi tapasztalatairól, illetve az első évi eredményről tegyen jelentést.

Az internatusi házi rendtartást a testület a csiksomlyói iskolák alapját kezelő püspöki nagy bizottsággal egyetértve elkészítvén, azt fölterjesztette s igazgató-tanácsunk beható áttanulmányozás után a szükségesnek ítélt módosításokkal elfogadta, az intézeti igazgató pedig az 1888/89. tanévi eredményről jelentését megzette.

Midőm az előjáróságnak ezen intézet körüli buzgó fáradozását e helyen kiemeljük, egyben van szerencsénk a házi rendtartási szabályokat jóváhagyás végett bejelenteni, az évi eredményt pedig az igazgatói jelentés alapján megismeretnünk, a mint következik.

— A szabályzat minden hason esetben szerencsés irányadóul szolgálhat, de szövegét térszűke miatt nem közölhetjük.

Az 1888—9. eredmény.

1. Az előjáróság. Az internatusi előjáróság feladatát Ft. Imets Fülöp Jákó, mint egyszersmind finöveldei igazgató és Bodosi Lajos felügyelő tanár teljesítette kitaró buzgalommal.

2. A tanulók. Az internatusi tanulók létszámát, kik az év végeig megmaradtak, a következő kimutatás tanusítja.

Tanév elején beiratott az internatusba:	
a) tarisnya-szeri növendék	62.
b) Servitor növendék	7.
c) fizetéses tanuló, kik a convictorokkal együtt élelmezettek	17

Ezek közül a tanév végeig megmaradt:

a) Tarisnya-szeri növendék	56.
--------------------------------------	-----

b) Servitor	7.
c) fizetéses tanuló.	17.
	Összesen 80.

Az internatusi ifjuság egészségi állapota egészen kedvező volt. Ezen egészségi állapotra nézve, az intézetben uralkodott kifogástalan tisztaság mellett jótékony befolyással volt a tanulóknak külön tanteremben, külön hálótermekben és külön ebédlőben való elég kényelmes elhelyeztetése.

Jó hatással volt továbbá az ifjak egészségi állapotára az, hogy az iskolai és esendben való foglalkozáson kívüli szabad időben az ifjuság a kisélesbített és már az első évben plánirozott intézeti udvaron felügyelet alatt szabadon üzhette illedelmes és szabad játékaikat.

3. Intézeti szolgálók. Az internatusban két nagykoru szolgálva van alkalmazva, kik közül az egyik a kapusi teendőket is végzi.

4. Az internatusi épület. A csik-somlyói internatus az erdélyi róm. kath. status által Csikmegyétől megvásárolt és a mult nyáron nagy költséggel nevelési célra átalakított volt praetoralis épület északfelőli részében van elhelyezve és kellőleg be is ruházva. A délfelőli részben a finövelde foglal helyet.

5. A költség előirányzat 1889—90. tanévre következőleg állapított meg:

Fedezet. a) 60 tarisnya-szeri ifjutól 1—1 öl fa, vagy ennek megváltása fejében 5—5 firt	300 firt.
b) 60 tarisnya-szeri tanulótl bentlakási líjban, á 1 firt	60 firt.
c) 7 servitor tanulótl bentlakási díj. á 1 firt	7 „
d) 17 fizetéses tanuló után, á 6 firt	102 „
e) Csikmegye hozzájárulása folyó május hó 20-án tartott törvényhatósági gyűlés határozata értelmében	374 „
f) az ösztöndíj alap kiségitése	47 „
	Összesen 890 firt.

Szükséglet. a) fűtésre 50 öl fa, á 6 firt

b) világításra, petroleummal, a lefolyt évi számadás alapján	90 „
c) favágás díjában	50 „
d) két intézeti szolgálóknak 160 + 140 firt	300 „
e) az épület internatusi részének conservatioja és apróbb szükségletek	150 „
	Összesen 890 firt.

6. Fegyelem. Az internatusi fegyelem jellemzésére nézve első sorban a tanulók magaviseleti érdemsorozata mérvadó. Ezen érdemsorozat pedig nagyon kedvező elbírálás alá esik, a mennyiben a tanév végén vizsgázott 80 tanuló közül jó magaviseletű volt 61, vagyis a létszámnak 76.25%-a, szabályszerű 18, vagyis 22.5%-o és kevésbbé szabályszerű 1. vagyis 1.25%-o.

Súlyosabb jellegű fegyelmi kihágás nem történvén, fegyelmi eljárásra sem volt ok, csupán egy tanuló kapott eltávozási tanácsot s távolítottat el ily módon az intézetből.

Az internatusi ifjak már az első évben is a fönebb be-
terjesztett „Rendtartás“ elvei szerint növekedtek és gondoztat-
tak az intézetben.

7. Tanulmányi előmenetel. Az internatusi, illetve fizet-
ses növendékek tanulmányi előmenetele is elég kedvezőnek
mondható, a mennyiben érdemsorozat szerint volt a 80 tanuló
közül jeles 12 (15%), jó 18 (22,5%), elégséges 41 (51,25%)
elégtelen 9 (11,25%).

A tanulók oktatása és nevelése tekintetében elért s a
jelzett számadatokban nyilvánuló kedvező eredmény mellett
kiemelendő az internatusi élet azon erkölcsi befolyása, mely
a tanulók társas érzelmeinek fejlődésében nyilvánult azon kül-
esős hatás folytán, melynél fogva a szolidabb magaviseletű
és szorgalmasabb tanulók példája a lazább és tételebb tár-
sakban is több szorgalmat és tevékenységet keltett.

8. Ellátás és felügyelet. A bennlakó ifjak az internatus-
ban külön felszerelt tantermekben tanultak, külön hálószobák-
ban aludtak és külön éttermekben étkeztek, melyek megfelel-
ően vannak butorozva s mindezekben világitással, fűtéssel és
szolgálattal láttatnak el, és két előljárónak éber felügyeleté-
ben és közvetlen gondozásában részesültek.

E tekintetben a múlt évben szerzett tapasztalatok semmi
kivámi valót nem hagynak fenn.

9. Élelmezés. A bennlakó tanulók élelmezése ugynevezett
tarisznya rendszer mellett történt az illetők saját költségén
oly módon, hogy az összes tanulók 8—9 csoportra osztottak
s minden csoport számára egy—egy az intézethez közel eső
gazda fözetett azon élelmi anyagokból, melyeket a tanulók
szülői rendelkezésükre boesítottak, minden csoport maga gon-
doskodott evőeszközökről és asztalkendőkről. A csoportok min-
denikéhez egy servitor osztatot be, kit a csoport ingyen élel-
mezett. Ezen rendszer mellett az élelmezés olcsón és kellő
rendben történvén, lehetővé teszi, hogy a szegény családok
ifju sarjai is a tanítás és nevelés áldásaiban részesüljenek;
miért ezen rendszert továbbra föntartandónak találtuk és ha-
tároztuk.

A fizető növendékek épen oly módon élelmezettek, mint
az alapítványosok, minthogy épen annyit tartoztak befizetni,
mennyi egy alapítványos élelmezésére és ellátására esik.

Az előljáróság éber ellenőrizte, hogy a fizetőket az élel-
mező pontosan ellássa és hogy a kifőző gazdák az internatu-
si csoportoknak ugy mennyiség, mint minőség tekintetében az
étkeket a megállapított módon és arányban kiszolgáltassák,
az étkező csoportok pedig a rendet és tisztaságot megtartsák.

— Tárgyalás alá vétetik az igazgatótanács jelentésének
XIX. pontja a finöveldekről az 1889. tanévben amint következik.

A finöveldek 1889. tanévben.

1. Finöveldeink a lefolyt évben is valódi áldásai voltak
a szegény családok ifju sarjainak, a mennyiben vagy egészen
ingyen, vagy mérsékelt ellátási díj mellett folytathaták tanul-
mányaikat s készülhettek arra, hogy tanulmányaik befejezésé-
vel a társadalomban tisztességes állást foglalva az anyaszent-
egyháznak jó hívei s a hazának hasznos polgárai legyenek.

Ugyanis teljesen ingyen ellátásban részesült a gyulafe-
hérvári finöveldeben 22 közalapítványos, a csiksomlyói finö-
veldeben 35 közalapítványos és 16 magán alapítványos, a m-
vásárhelyi finöveldeben 22 közalapítványos, a sz.-udvarhelyi

finöveldeben 36 köz- és 7 magán alapítványos, a kantai finö-
veldeben 19 közalapítványos s végül a kolozsvári két finö-
veldeben 122 közalapítványos, összesen tehát a hét finövelde-
ben 279 tanuló, s mérsékelt 120—150 frt évi díj fizetés vagy
asztafi szolgálatért ugyanazon finöveldekben ellátást nyert 106
tanuló, tehát az erd. róm. kath. status közreműködésével s
legnagyobb részt anyagi erején 385 tanuló haladott tovább
középszkolai pályáján, folytatta önképzését, vagy fejezte be ta-
nulmányait az egyetemen.

2. A fötanhatóság tekintettel a jótékony alapítók szán-
dékára minden intézkedést megtett, hogy az alapítványosok
kötelességüknek pontosan megfeleljenek, s hogy a jótétemény
méltatlanok ne élvezhessék, azt is kimondotta, hogy azon ala-
pítványos, ki hanyagság következtében a tanév első és máso-
dik évharmadában elégtelen osztályzatot nyert, alapítványát év-
közben is elveszti, s erről a finöveldei igazgatók által a szü-
lőket is értesítette.

3. A finöveldei igazgatók a lefolyt tanév eredményéről
megtevén jelentéseiket, ezen jelentések adataiból meggyőződ-
tünk, hogy ha a növendékek egészségi állapota egyes növel-
deben hagyott is némi kívámi valót fön, mindazonáltal járvá-
nyos betegség sehol sem lépett föl, hogy az előljárók gondos-
ságra valló felügyelete alatt egyfelől a növendékek kellő anyagi
ellátásban részesültek, másfelől ugy tanulás, mint magavi-
selet tekintetében oly kedvező eredmény értezt el, mely a
kegyes alapítók magasztos ezélmájnak érvényesülése mellett a
fötanhatóság várakozásának is megfelelt, s a szegénysorsu szü-
lőkben is a valódi jótétemény élvezetének ézetét méltán föl-
kölhette, miért a finöveldek igazgatói s aligazgatóinak e tek-
intetben érdemeit méltányolva a lefolyt tanévben kifejtett fá-
radásaikért a Status nevében elismerésünket kifejeztük.

4. A jelentésekből az is kitévén, hogy némelyek sem
tanulás, sem magaviselet tekintetében nem feleltek meg a vá-
rakozásnak s egy vagy több tárgyból megbuktak, ezektől az
alapítványt elvettük s jó viseletű szegény és szorgalmas tanu-
lókknak adományoztuk.

5. Részint ezen megföszítás, részint a tanulmányok befe-
jezése, vagy más pályaválasztás, lemondás vagy áthelyezés
folytán üresedésbe jött 77 alapítványi helyet a 190 folyamo-
dó közül betöltöttük, tekintettel lévén a tanulmányra, jó vise-
letre, szegénységre és rokoni jogra s számításba vevén azt is
hogy azon tanulók, kik az előbbi intézetnél tanulmányaikat
befejezték, más felsőbb intézethez — ha ezt kérték — át-
helyeztessenek.

6. Minthogy a kolozsvári két finövelde 122 alapítványos
növendékének ellátására az ösztöndíjalapból előirányzott 13,035
frt összegből tényleg 9276 frt 24 kr utaltatott ki az élelme-
zéssel megbízott dr. Salzbauer János ur kezéhez s így 3758
frt 76 kr az alapnak megtakarított a nélkül, hogy az ifjak
élelmi ellátása rövidséget szenvedett volna, ezen mindenese-
re csak gondos utánjárással elért anyagi eredményért, de kü-
lönösen a nagyszámu növendékek közt a fegyelmek eszé-
lyes eljárással föntartásáért s állandó munkásságra serkentő
öberségeért, melylyel a jó irányu köznevelésnek nem esekély
szolgálatot tett s a föhatóságot is nehéz feladatában támogató-
ni törekedett, nevezett dr. Salzbauer János igazgató iránt kü-
lönösen is az erdélyi r. kath. status nevében köszönő elisme-
résünknek adunk ez évben is kifejezt.

— Tárgyalás alá vétetik az igazgató tanács jelentésének XX. pontja a nagyszombeni Terézárva-házról az 1888/9. tanévben a mint következik.

A nagy-szebeni Terézárva-ház 1888/9. tanévben.

1. Az árvák és elhagyottak ezen jótékony intézete az 1888/9. tanévben 182 árvát ölelt edes anyai kebelére, s ápolta a lehető leggondosabban és gyöngéd szeretettel. Növekedett ugyanis az intézetben, mint benlakó 110 elemi és gymn. tanuló fia, s az intézet költségén a szent-ferencz-rendi apácák leánynevelőintézetben elhelyeztetett 24 leányka, külföldi el-látásban részesült 13 kisedel, s mint iparra kiadott felügyelet alatt állott és gondoztatott 35 = 182.

— Tárgyalás alá vétetik az igazgatótanács jelentésének XXI. pontja a csik-somlyói tanítóképezdéről az 1888/9. tanévben, a mint következik.

A csik-somlyói tanítóképezde az 1888—9. tanévben.

1. Internatusi rendszer. Az 1888—9-iki tanévre új helyiséget s ebben internatusot nyert az intézet.

A gymnasiumi épületnek ugyanis a múlt évben fogana-tosított átalakítása alkalmával egy része a tanítóképezde szá-mára különítettet el. Míg az előbbi szűk udvarban fekvő igény-telen épületben három szobával bírt az intézet, a jelenlegi eme-letes s minden oldalról tágas udvarral körülvett épületben van 3 osztályterem, 1 rajz-zeneterem, 3 lakszoba az interna-tusbeli növendékeknek, 2 szoba a felügyelő tanárnak s így ös-szesen 9 szoba áll az intézet rendelkezésére.

Volt az internatusnak 29 lakója elhelyezve a rendelkezésre álló 3 szobában. E szobák a benne lakóknak teljes lakásul, vagyis lakó-, étkező-, hálóhelyiségül szolgáltak. Az élelmezés itt is, mint a gymnasiumi internatusban, „társasnyaszer”-rel történik úgy, hogy a növendékek a saját maguk élelmi szereit, melyekkel őket hazulról ellátják, az intézetben kívül megfőztetik, a kész ételt azután sorszerint behordják az intézetbe s az étkezés itt történik.

Kivételesen, mintegy próbánál, a jelen évben megenged-tett volt, hogy a növendékek ebédre kijárhassanak oda, ahol főzetnek. A próba azt a tanúságot eredményezte, hogy az ily kijárási nincs hasznára az intézetbeli rendnek s fegyelemnek, miért is erdélyi püspök ur ő nagyméltósága megrendelte, hogy az 1889—90. tanévben az étkezés benn történjék, mint a gymn. internatusban. Lakást a növendékek az internatusban ingyen kapnak, de a fűtésre való fának s a világító anyagnak beszer-zése az ő költségeken történik.

Az internatushoz szervezetett egy felügyelői hivatal évi 100 frt és egy iskolaszolgái állás évi 120 frt fizetéssel; vala-mint az orvos részére is, a ki eddig a tanítóképezde orvosi felügyeletéért díjban nem részesült, 25 frt évi tiszteletdíj rend-szeresítettet.

2. Tanítóképesítő vizsgálat. Ezen vizsgálatok f. é. június 17, 18, 19, 21 és 27 napjaiban tartattak.

Vizsgálatra boesáttatott összesen 16 jelölt. Ezek valamennyien sikeresen állották ki úgy az írásbeli, mint szóbeli vizsgá-latot.

Közülük 10 kapott kántor-tanítói, 6 pedig tanítói és se-gédkántori oklevelet.

A szóbeli képesítő vizsgálat Bálint Károly apát-kanonok egyházmegyei főtanfelügyelő elnöke alatt tartott.

3. Segélyezésre 788 frt adatott ki, a magán alapokon val-tozás nem történt, a könyvtár, valamint más felszerelések je-lentékeny gyarapodásnak örvendenek, a kertészi és gazdasá-gi gyakorlatok az idén is megtartattak. Az intézet összes ki-adás 5210 frt 48 kr., melyhez a tanulmányi-alap 1600 frt fe-dezettel járul, a többi fedezetek legnagyobb részét a csik-somlyói tanintézetek pénzalapja (1666 frt 20 kr.), a Fogarasy-féle alap (1256 frt) s Lönhárt Ferencz erdélyi püspök ur (280 frt) nyújtja. Bővebb részleteket a külön mellékletben terjesztünk elő.

— A 15-ös bizottság jelentése

S) A jelentésnek a csik-somlyói internatus házi rendtar-tását előterjesztő és az első évi eredményt kimutató XVIII-ik, a finöveldekről szóló XIX-ik, a nagy-szebeni Teréz-árva-ház ügyeit tartalmazó XX-ik és csik-somlyói tanító képezdéről szó-ló XXI-ik pontjait tudomásvételre ajánljuk.

— Tudomásul vétetik.

— Tárgyalás alá vétetik az igazgató-tanács jelentésének XXII. pontja népiskoláinkról, a mint következik.

Az erdély-egyházmegyei népiskolák 1888—9. tanévi ál-lapotáról szóló részletes kimutatást külön mellékletben van sze-renésenk bemutatni, e helyen csak annyit kívánunk a legna-gyobb öröm lelkesedésével jelenteni, hogy nagymélt. és fő-tisztelendő Lönhárt Ferencz erdélyi püspök ur saját pénztá-rából a lefolyt év alatt is 11,569 frtot áldozott részint tani-tók segélyezésére, részint pedig iskolai épületek állítására és fölszerelésére, miért méltóztassék ő nagyméltóságának ezenagy lelkű áldozataiért jegyzőkönyvileg hálás köszönetet szavazni s a jótékony tényt az utókor számára is ily módon megöröki-teni.

— A 15-ös bizottság jelentése.

T) A jelentésnek a népiskoláknál előterjesztett XXII-ik pontját tudomásvételre ajánlván, indítványozzuk, hogy a sta-tus gyűlés püspök ur ő nagyméltóságának, ki népiskolai cé-lokra az 1888—89-iki tanévben is, 11,569 frtnyi tetemes ös-szeget áldozott, jegyzőkönyvi hálás köszönetet szavazzon.

— A jelentés tudomásul vétetik és Püspök ur ő Nagy-méltóságának a népnevelés érdekében hozott nagylelkű ál-do-zataiért az egész statusgyűlés által lelkes éljenzések között fejeztetik ki jegyzőkönyvileg a leghálásabb köszönet.

— Ezután kihirdették a választás eredménye, a mely-szerint igazgató-tanácsosokká megválasztottak az egyházi rend-ből: Bálint Károly 91, és Kovács Ferencz 84 szavazattal; a világiak közül: Zülllich István 92, Szabó József 92, Mikó Bá-lint 90, Finály Henrik 89, Novák Ferencz 88, Gr. Beldi Ákos 86 szavazattal; Beldi Gergely helyébe egy évre megválaszta-tott Cseh Lajos 66 szavazattal.

— Ezzel az ülés 9 órákor este véget ért.

II. Ülés.

(Szept. 25-én d. e. 10 órákor.)

— Bálint Károly jelentést tesz az alelnöki állásra tör-tént szavazás eredményéről, a mely szerint beadott összesen 78 szavazat; ebből nyert Zülllich István 49, Groisz Gusztáv 15, Gr. Beldi Ákos 12, Gr. Eszterházi Kálmán és Szabó József 1—1 szavazatot.

— Püspök Ur Ő Nmltsza Zülllich Istvánt jelenti ki meg-választott alelnöknek.

— Züllieh István köszönetet mond megválasztásáért; óhajtott ugyan, hogy ezen helyet kiválóbb tehetség foglalja el, de mivel úgy látszik a status ily előkelőségei nem kívánnak vállalkozni, ő a választást elfogadja s igéri, hogy erőit a magára vállalt kötelességnek fogja szentelni.

— Berzenczey J. felhívja a status figyelmét a mikházi iskolára, a mely hely egy 15 ezer székely és 5 ezer oláh által lakott vidéknek a központja s a hol az oláh gyermek is magyarul tanul, s mégis ezen iskolában a 4-ik tanítói állás beszünttetett: a hely érdekeit és a székelység előnyeit élenként feltüntetve lelkes beszédben indítványozza, hogy utasítsa a statusgyűlés az igazgatótanácsot, hogy itt a 4-ik tanító beállítása által hozza jövőre az iskolát megnyitható állapotba. —

— Kovács F. ismerteti a mikházi iskolát a múltban, kijelenti, hogy ott most is van kath. iskola egy tanítóval és 60—70 tanítvánnyal; de mert Mikháza központja a maroszéki ugynevezett szentföldnek és nemzetiségi tekintetben is exponált hely, azért ő is nagyon szükségesnek tartja, hogy a régi 4 osztályu elemi iskola újból felállíttassék; ezenkívül felhívja a figyelmet s különösen Püspök Ur Ó Nmltságnak a kegyességét, a ki Iszlón is méltóztatott felépíttetni az annyira szükségelt iskolát. — Budaháza községre, a mely a Nyárad mentén nyílja meg a kaput a szent föld felé s a mely felerészben katolikus s felerészben más vallásu lakókból áll, de a hol a katolikusok nem lévén iskolájuk nagy hátrányban vannak.

— Püspök Ur Ó Nmltsága a maga részéről megígéri a segítséget, sőt e tekintetben a statust is támogatásra fogja felhívni.

— Züllieh I. indítványt tesz, hogy a 15-ös bizottság és buzgó előadójának, mint a melynek fáradhatlan és sikeres munkássága annyira megkönnyítette a statusgyűlés tárgyalását, továbbá az uradalmakat ellenőrző és a zárszámadásokat felülvizsgáló bizottságoknak is jegyzőkönyvi köszönet szavazzassék. —

— A gyűlés általános helyeslés és éjenzés között emeli az indítványt határozattá.

— Püspök Ur Ó Nmltsága emlékezteti a statusgyűlést, hogy br. Jósika Lajos világi elnök Ur Ó Exja a múlt évben indítványt tett volt, hogy a szervezeti szabályokban reformok vitessenek keresztül; a statusgyűlés akkor e tárgyban bizottságot küldött volt ki, a melynek Jósika br. bemutatta az általa készített tervezetet. A bizottságnak erre vonatkozó jelentése ki van nyomtatva és szétosztatott a statusgyűlési tagok között; azért felhívja a tagokat, hogy ha akarnak, szóljanak hozzá; a maga részéről megjegyzi, hogy habár nem is megy mind en egy, mint a hogy kellene, de az ajánlatok aligha pótolnának mindent.

— A bizottság javaslata különösen arra terjed ki, hogy rendes statusgyűlés csak minden második évben tartassék, nehogy a gyakori statusgyűléseken az egyházi rend compact testülete a egyházi ügyek és érdekek körül való intézkedésekben domináljon a világi elem felett. Az igazgatótanács tagjainak koronkénti kiegészítésénél statusgyűlésünk a tagok megválasztásakor arra figyelmezzon, hogy a tanácsosi állásokat ne olyanokkal töltsse be, a kik ezt csak mint megtiszteltetést fogadják el, hanem olyanokkal, a kiktől meglehet várni és kö-

vetelni, hogy a tanácskozásokban részt vehessenek. Ha a központtól távol eső vidék nem is lenne képviselve az igazgatótanácsban, de megjelenhetik és részt vehet a 15-ös bizottságban évenként a vizsgálat idején egyszer. A status az igazgatótanács szervezettel alapszabályilag két pontban módosítsa kimondván: a) hogy az igazgatótanács kebelében három szakbizottság legyen u. m.: egy jog- és közigazgatási, egy tanügyi és egy gazdasági s építészeti; b) hogy tekintettel e szakbizottságokra és általában az igazgató tanácsnál megforduló különböző tárgyakra, a választások oly módon ejtendők meg, hogy az említett szakcsoportok mindenikére kellő számú szakértő egyén választassék. A megválasztott bírtokok a collegiális adminstráció helyett egy minden tekintetben alkalmas bizalmi férfiá — jószágigazgató által kezeltessenek.

— Biró Béla kéri a javaslataik a napi rendre tüzését, mert habár az nem is tökéletes, de mégis vannak benne oly ajánlatok, a melyek a belső szervezetre vonatkoznak.

— Ugron Gábor ellenzi ez indítványt s napirendről való levételét ajánlja. Épen azért teszi, mert lényeges reformokat tartalmaz.

A kath. autonomia még nincs szervezve Magyarországon s az egyház kebelében is jelentékeny ellenségei vannak. Míg az autonomia szervezete nincs, addig a status más szervezetet nem nyerhet, mint a milyent a történelmi idők rendjén kapott s melyen most egybe gyűlve vagyunk. Azon állapot, melyet a szokásjog adott s a történelmi traditio alapján védelmezett meg az egyház, megváltoztatni nem lehet, mert ez megrendíthetné az egész szervezet jogalapját s oda vezetne, hogy ha minden két évre határoznak statusgyűlést, ez a jog könnyen elveszne végkép. A statusgyűlés az egyház ügyeinek vezetésére mindig jótékony hatással volt; a meglevő bajok is jobbára azon időben keletkeztek, mikor három évenként tartatott meg eza gyűlés, s az anyagi veszteségek is azon korszak alkotásaira vezethetők vissza, mikor az ig. tan. a stat. gyűl. ellenőrzése nélkül működött. Szakbizottságok beállítására nem kell nagy reform. Ilyeneket állíthat be az ig. tan. saját hatáskörében s tanácskozásába meghívhatja a szakférfiakat. — A jószágok kezelésére a javaslat egy szakértő jószágigazgatót indítványoz. Ez már megpróbáltatott, többé nem kell. Az ig. tan. kebelében felállított bizottságok ellenőrzik az uradalmakat s a mai gyűlés tanúsítja, hogy munkájuk sikeres. Az igazgatótanács intézkedik, a bizottságok ellenőrzik, s így működésük egymást kiegészítik.

— A statusgyűlés leveszi a javaslatot a napi rendről.

— Finály Henrik jegyző felolvassa br. Jósika Lajos világi elnöknek Budapestről keltezett két levelét. Az egyik levél Püspök Ur Ó nmltsághoz van intézve s ebben Jósika báró kijelenti, hogy elműki tisztéről, megrongált egészsége miatt lemond. Nem akar olyan állást elfoglalva tartani, melynek kötelességeit már nem teljesítheti. — A másik levél magához a statusgyűléshez szól és így hangzik:

Mélyen tisztelt statusgyűlés!

Kimondhatatlanul nagyra tudom becsülni azt a tisztességet, melyért, midőn az erdélyi róm. kath. püspöki megye hívei a statusgyűlés és igazgatótanácsa világi elnökének egyhangu felkiáltással kinevezni és többszöri határozataival ezen állásban megmarasztani szivesek voltak. S ha mindemellett, ezen hivatalból való kilépési szándékomat bátorodom ezenel a t. status előtt kijelenteni, méltóztatassanak arról meggyő-

zöldni, hogy nem szent vallásunk, melyhez lelkesedéssel ragaszkodok, érdekei iránt való közömbösség, nem hanyagság, mely közérdekben működni unatkozik, ennek oka, hanem azon öntudat, mely elismerteti velem, hogy e'őre haladt korom és hanyatló elme-tehetségeim, a nagy horderejű és a közvélemény előtt nagy morális felelősséggel járó feladatnak kielégítőleg megfelelni nem képesek s ha a természet rendje szerint agg korom mellett ezen hivatalos állást csak névvel is ideig, örökig tölthetem be, eljött ideje, hogy a statusgyűlés, friss és jobb erők betöltéséről gondoskodjék, és az ezen gondoskodást gátló akadály félre álljon.

Hatvan évet túl járó ideje telt el annak, hogy hol alkalmam nyílt a közjó érdekébe működni, el nem mulattam s ha a közélet különböző terén való közreműködésem kiváló sikert sehol nem tud mutatni, dicsékedhetem mégis azzal, hogy hol Királyom paransa, polgártársaim bizodalma, bármilyen kényes feladat teljesítésére felszólított, szolgálatkészségem ennek tehetségem szerint megfelelni soha sem vonakodott. Dicsékedhetem, hogy közszolgálatomat hasznosulás, vagy részrehajlás vádja soha sem sújtotta. Dicsékedhetem, hogy hivataloskodásom, ha egyebet nem, de igyekeztem, a jóakaratom elismerését minden oldalról kiérdemlettem. Nem több érdem ez, mint mennyire minden becsület és tisztességes polgártársunk közreműködésébe találok. De oly érdemek, melyek után a közélet működése közt kifáradott aggastyán, a közönségtől megvárhatja, hogy olyan feladatokkal ne terhelje, melyeknek megfelelni hanyatló tehetségei már nem képesek, és hogy engedje meg nekik, hogy munkás, hosszú élete végnapjait, távol a közélet mozgalmas zajától, otthona csendes magányában nyugalmasan töltsse.

Teljes bizalommal lévén tehát, hogy a t. statusgyűlés felhozott indokaimat méltányolva, azon hivatalom elbűcsuzásától eltítani nem fog, melyre nézve, hogy feladásának megfelelhessek, elveszett bizodalma, és melyet, ha ideig, örökig, ha nevémmel még betölthettem, újabb betöltésének szükségére elődázhatatlanul a küszöbön áll.

Fogadja tehát a t. statusgyűlés lemondásomat, mint annak jelét, hogy a status érdekeinek biztosítása mindenekfeletti szívemen fekszik és a mint a statusgyűlés és igazgatóság elnöki hivatalra való kinevezés tisztességét csak is azon reménységgel fogadtam el, hogy hittsorsaim támasza mellett a feladatnak megfelelni képes leszek, ugy most is tehetségem elgyengülésének jelei bírtak mindenek felett a lemondásra.

Fogadja el továbbá hálás köszönetem azon megtiszteltetésért, melyet a statusgyűlés legjelentékenyebb hivatalos állása felruházásával bizodalma juttatott. Azon támaszáért, melylyel kötelességeim teljesítésében munkatársaim segítettek. Azon engedékenység és elnézésért, melylyel gyengességem tévedései iránt viseltettek.

Fogadja végtére kegyesen azon nyilatkozatomat is, hogyha egyházi életünk keretébe vezérszerep vitelére magamat alkalmassnak nem érzvén, ilyent viselni hajlandó nem lehetek, de Egyházunkhoz való ragaszkodásom lelkesít, hogy statusgyűlésünk mindenben, mit tehetségeim megbíró és minden időben, minden körülmények közt, bennem szolgálatkész hivatás fog találni.

Ki is maradok mélyen tisztelt statusgyűlés alázatos szolgálója. Budapest, szeptember 20-án 1889. Id. br. Jósika Lajos.

— Gál János indítványozza, hogy a közgyűlés a lemondást ne fogadja el.

— Ugron Gábor hangsúlyozza, hogy a statusgyűlés tartozik amnyi hálával és tiszteléttel Jósika Lajos bárónak, hogy többször ismételt lemondásába már most belenyugodjék. Ajánlja a lemondás elfogadását és köszönő irat küldését Jósika báróhoz. Indítványozza továbbá, hogy a status világi elnökévé egyhangulag Jósika Sámuel választassék meg.

— A gyűlés zajos éljenzéssel fogadja az indítványt.

— Püspök Ur Ö Nmltsza enuncijálja a határozatot, mely szerint Jósika Lajos báró lemondása elfogadtatott és világi elnökké Jósika Sámuel báró választatott meg.

— Ezután a különböző bizottságok alakítottak meg, a Bíró Béla kanonok által előterjesztett névsor szerint.

A bizottságok így alakítottak meg:

Tizenötös bizottság: Jung Cseke Lajos, Buzás Mihály, Ninger Ignác, Tódor József, Murányi Kálmán, Sigmond Dezső, Seethal Ferencz, Török Bertalan, Török Albert, Mohay Sándor, gr. Haller Jenő, br. Bálint József, Krémer Sámuel, Soó Gáspár, Gál Domokos.

Igazoló bizottság: Seethal Ferencz, Jung Cseke Lajos, Tódor József, Török Antal, Soó Károly, Kremnitzki Amand.

Tanügyi bizottság: Fabián Sándor, Imets F. Jákó, Vajda Gyula, Ávéd Jákó, Paál Gyula.

Költségvetési bizottság: Salzbauer János, Benel János, Kremnitzki Amand, Girsik János.

— Püspök ur ö Nmltsza ezután felállt, a tagok is mind felálltak és a következő beszédet mondotta.

Mélyen tisztelt statusgyűlés! Tárgyalásainkat az ideai statusgyűlésen bevezetjük s Isten sgegedelmével mindenki házába ismét visszatér.

Én szívből köszönöm a részvétet, melyet a statusgyűlés tagjai a tárgyalások iránt tanúsítottak. Ohajtottam volna ugyan azt, hogy mindazok, kik a statusgyűlés tagjai, tartásuk kötelességüknek, hogy a mire megválasztattak, annak meg is feleljen. A tagoknak körülbelül fele jött ide, mert 241 közül 113 jelent meg. Azonban nem zárkoztam el annak kifejezésétől, hogy fontos okok tarthatták vissza, nem pedig az ügy iránti érdeklődés hiánya és a választók iránti kötelesség teljesítésének mellőzése.

Remélem, hogy a jövő statusgyűlésen többen és mindazok is részt fognak venni, kiket részint a választók bizalma tisztelt meg e küldetéssel, részint más honoráziók ezime alatt a statusgyűlés tagjai.

Köszönöm szívem mélyéből mindnyájuknak azon érdeklődését, melyet a statusgyűlés iránt tanúsítottak. Köszönöm különösen a 15-ös bizottság előadójának munkásságát és köszönöm a tisztelt jegyző uraknak is azon szíves fáradságát, melyet a jegyzőkönyv szerkesztésével tanúsítottak.

Engedje az isteni gondviselés, hogy mindnyájukat, kiket itt tiszteltek, legyen szerencsém a jövő évi közgyűlésen is tisztelni.

Adja az isteni gondviselés, hogy a kik a tanácskozássokban résztvettek s most hazamennek, Isten sgegedelmével nyugalomban, békében, boldogságban éljenek. (Élénk éljenzés.)

— A statusgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére kiküldetnek: Züllich István, Éltés Károly, Farkas Lajos, és Csiki Viktor.

— Gál János tolmácsolja a közgyűlés tagjainak köszö

netét Püspök Ur Ö Nmltsga iránt, az odaadásért és bölesességért melylyel a tanácskozásokat vezette. Egyuttal kéri a főpásztori áldást.

— Ö Nmltsga kiosztja az áldást, mire az statusgyűlés — az elnöklő kegyelmes püspök zajos éltetése mellett — véget ért.

T Á R C Z A.

PÉTER ÖCSÉM EMLÉKÉRE.

Hív testvéri szivből fakad bánatom;
 Korán elhunyt kedvelt öcsém fájlaiom!...
 Seh! sincsen búbánatos alakja, —
 Mégis látom, kezében a kalapja!...
 Akármerre jártkelt búsan a kertben,
 Révedező szemeivel csüggedten:
 Ha kérdeztem: mi bánt öcsém? szólj egyet!
 Felelet lön — egy szálnalmas tekintet!...
 Mély gyökeret vert benne a fájdalom...
 Gyógyirt arra borit csak a sirhalom!...
 El is vitte nagy kinjait a sirba, —
 Bár férfi volt, mégis tovább nem bírta!...
 Domboru sirján virágok teremnek,
 Vigasztalásul a fájó kebelnek; —
 Szerette ő festeni a virágot;
 De megunta ezt a földi világot!...
 Leányok! ha sirja felé jövétek,
 Virágokat koszoruba fűzétek:
 Tegyétek azt sirhalmára szegénynek,
 Mig hangozik ajkítokon bús ének!...
 Tanuljatok e sir felett szeretni;
 A szerelmet szivetekbe temetni!...
 Titkon égő tüzet hord a keblében
 — Elégette; de lelke fönn az égben!...

V. Cs. J.

Kisebb közlemények.

Nyelvészkedés, de nem Nyelveskedés.

II.

„Ordo est anima rerum.“

Öszintén megvallom, hogy én ezen rövid nyelvtani elemfuttatáshoz is irtam volt egy kis bevezetést; de miután az, némelyek érzékenykedését igen közelről s tán nagyon is kellemetlenül érinthette volna s így a „nyelvészkedésből“ utóbb is csak „nyelveskedés“ válhatott volna: azért minden bevezetés nélkül felvettem a kérdést: hogyan kell nyelvtanilag helyesen írni a „Valyon“ kérdő szót? s hogy még hány évtized, vagy évszázadig fog e részben a bizonytalanság, az ide-oda kapkodás és teljes zürzavar tartani?!

Avagy nem bizonytalanság, nem kapkodás, nem eszeveszett zavar-e az, ha a hány ember annyiféle képpen írja, huzrolja és cibálja az ártatlan „valyon“ kérdő szót?! Hát — kérdem — volt-e, van-e, lehet-e itt ok csak egy pil-

lanatig is a habozás és kapkodásra? Hát a „valjon“ kérdő szó nem teljesen rokon-e ezekkel: „milyen? ilyen, olyan?“, s a magyar köznép nem mindig egyformán hangoztatja-e ezeket, mindig röviden ejtve ki az első szótagot, így, mien=mijen? ien=ijen, oan-ojan, — vaon, vajon? — Különb, Isten mentsen! mintha ezzel azt akarnám mondani, hogy a milyen? ilyen olyan, valyon? szavakat úgy írjuk, amint azokat a nép hangoztatja. Nem; ezt még csak említünk sem szabad. De bizony, itt is áll aztán a mít Horácus mondott, hogy „... Sunt certi denique fines, Quos ultra, citraque nequit consistere rectum:“ — tehát nem lehet a világ végeig tűrni, hogy a kérdő „valyon“ szó helyett az egyik: valjon? a másik: valjon? a harmadik: vallyon? a negyedik: vajjon? s több efféléit írjon.

Itt még csak azt kérldhetné valaki: Hát a költők mit csinálnak a valyon szóval? Valyon ök is kivétel nélkül mindig röviden használják-e itt az első szótagot? — Erre is már régóta megfelelt az „usus“, emez axioma szerint:

Multa licent stuttis, pictoribus, atque poetisnas szoval: a költők szükségből írhatnak a valyon helyett vallyont=vallyont is, de aztán soha egyebet.

Dixi, et salvavi animam meam! Fülöp A.

IRODALOM.

— „**Gyakorlati leczkék**“ cím alatt a győr vidéki tanító-egylet kidolgozott minta leczke-gyűjteményt ad ki néptanítók számára. A két kötetes gyűjtemény minden osztály minden tárgyából hoz 4—5 mintaleczkét. Ara egy-egy kötetnek 40 kr. mely Veninger Ernő képezdei igazgatóhoz (Győr) küldendő. Az I-ső kötet tartalma: 1. A család, község lakó-sai II. oszt. — 2. A tömondat és a bővítő részek. — 3. A gőz, pára, köd, felhő, eső, harmat, dér, hó és jégeső. — 4. A hang. V és VI. oszt. — 5. Számantánítás kezdete I. oszt. — 6) Győrmegeye ismertetése III. oszt. — 7. Törtek tanítása IV-ik oszt. — 8) Néhány olvasmány kezelése. — 9. Gyakorlati leczkék a falkolában IV. — VI. oszt. 10. A mérges növények.

— Dr. Toldy László, a „**Törvényhatósági Naptár**“ szerkesztője jelenti, hogy mivel a Naptár nagy terjedelme miatt október 15-ike előtt nem fog megjelenhetni, az előfizetés illetőleg megrendelési ár — 1 firt 50 kr. — október 15-éig érvényben marad, és a 2 firtos bolti ár csupán a Naptár megjelenése után fog életbe lépni.

— **Értékes jutalmat**, nagybecsű új könyveket, díszkötési műveket és kiváló munkákat nyerhet a „Magyar Szemle“, e kitünő szépirodalmi heti folyóirat minden előfizetője, a ki a kedvelt s rendkívül érdekes lapnak „Játék“ rovatában közölt talányok megfejtését beküldi. Egy-egy ily jutalom néha sokszorosan felülmulja a lap előfizetési árát. Se gazdag, mulatságos rovaton felül a „Magyar Szemle“ mint a legmagasabb irodalmi igényeket is teljesen kielégítő hetilap oly sok, élvezetes családi olvasmányt nyújt, hogy a hosszú téli estékre minden művelt családnak a legkellemesebb szórakoztatóul ajánlható. A „Magyar Szemle“ kiadó tulajdonosa Kacsvinszky Lajos, a kipróbált újságíró, szerkesz-

tője pedig R u d n y a n s z k y Gyula, kinek neve elég biztosíték arra nézve, hogy a „Magyar Szemle“ a legjelesebb írók és költők közleményeivel oly dus tartalmu, hogy az élő irodalmat a legteljesebben s igazán méltóan képviseli. Meg is kedve te a közönség gyorsan és ma már az egész országban ugy elterjedt, hogy törekvése még az eddiginél is pompásabb tartalmával sikereit állandóakká tenni. Melegen ajánljuk mindenkinek, hogy kérjen a „Magyar Szemle“-ből mutatványt, mert akkor bizonyosan előfizet rá. A „Magyar Szemle“ előfizetési ára félévre 3 fnt, negyedévre 1 fnt 50. A kiadóhivatal (Budapest VI. ker., új-utca 14.) készséggel küld mutatvány számokat.

— Megjelent: „**Magyar Sion**“. Egyházirodalmi folyóirat. III. évf. 8 füzet. A szerkesztésért felelősek: Dr. Prohászka Ottokár, Dr. Walter Gyula. — Előfizetési ára egész évre 6 fnt.

— „**Egyetemes közoktatásügyi szemle**“. 1889. 13-ik szám. Szerkeszti Dr. Janos Benedek Budapesten. — Előfizetési árafél évre 2 fnt, egész évre 4 fnt.

— „**Családi Regénytár**“. Szépirodalmi folyóirat. II. évf. 7—8 füzet. Szerkeszti Ribényi Antal Budapesten.

— „**Salus Egészség és Üdvösség**“. Népszerű tudományos havilap. Mutatványszám. Szerkeszti és kiadja Dr. Med. Kellner József Budapesten (Újvilág-utca, 13. szám). — Ára egész évre 3 fnt, fél évre 1 fnt 50 kr. — Eletrevaló vállalatnak mutatkozik. Sok szerencsét!

— „**Zóna szerinti menetdíjszabás vasuti térképpel**“. Kiadják Labath és társa Budapesten. Ára (?)

— Megjelent: „**Havi Közlöny**“ az elméleti és gyakorlati lelképásztárság köréből XII. évf. szeptemberi füzet. Szerkesztik: Tokody Ödön és Patzner István Uj-Pécsen (Torontálmegye). Ára egy évre 4 fnt, félévre 2 fnt.

— „**Borromaeus**“. kath. hitközönlaki havi folyóirat. III. évf. 9. füzet. Szerkeszti és kiadja Horváth Lajos, győr újvárosi lelkész. — Ára egész évre 4 fnt, félévre 2 fnt.

— „**Jó Pásztor**“ Egyházközlönlaki folyóirat. IX. évf. 12. füzet. Szerkeszti és kiadja Hajóssy Gy. Krizánt Pozsony — Nagyabonyban Ára (?)

— „**Isten igéje szent beszédekben**“. XIV. évf. 10-ik füzet. Szerkeszti Jagieza Lajos ravazdi lelkész. — Ára egész évre 2 fnt.

— „**Katholikus Szemle**“ III-ik kötet, 4-ik füzet. Szerkeszti Dr. Kisfaludy A. Béla, kiadja a szt. István társulat Budapesten. — Egy évfolyam ára 5 fnt.

— „**Közoktatásügyi Szemle**“. 1889. — 14. szám. Szerkeszti Dr. Janos Benedek, kiadja Lampel R. (Wodianer) Budapesten. Ára egy évre 4 fnt, fél évre 2 fnt, negyed évre 1 fnt.

— „**A kath. hitelesítés lapjai**“. Képes havi közlöny. VIII. évf. 8-ik füzet. Szerkeszti Nagely István képezdei igazgató-tanár Nagyváradon. — Ára egy évre 3 fnt.

— „**Képes missió könyvtár**“ III. évf. 17. füzet. Szerkeszti Nagely István Nagyváradon.

— „**Szűz Mária virágos kertje**“. Havi folyóirat. 10-ik szám. Szerkeszti Tóth Mike Kaloecán. Ára egy évre 1 fnt.

— „**Jézus szentséges Szívének Hírőke**“. Havi folyóirat. 10-ik füzet. Szerkeszti Tóth Mike Kaloecán. Ára egy évre 1 fnt 50 kr.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Haynald** Ő Eminentiája negyedfélszáz ezer fnt-ra rugó alapítványokkal teszi emlékezetessé félszázados pályázatának évfordulóját.

— **Haynald ünnep**. Papnövendékeink f. h. 15-én

d. n. 5 órákor a nagyevű biboros érsek tiszteletére igen változatos műsorral akadémia-szerű ünnepet fognak rendezni, a melyről jövő számunkban részletesebben fognak megemlékezni.

— **Százezer** forintot tett le Semsey Andor a nagy-tud. Akadémia kezébe, hogy alapvető munkákra 10,000—10,000 fnt pályadíjat tűzzön ki. Európában még senki sem hirdetett egyszerre 100,000 frttal irodalmi pályázatot.

— **Személyzeti**. Karácson Márton a marosvásárhelyi gym. ideiglenes igazgatója ugyanezen gymnasium rendes igazgatójává neveztetett ki.

— **Nyilvános köszönet**. Alulírottak egyházközségünk nevében kedves kötelességet vélünk teljesíteni, midőn Nagyméltóságú Püspök Urunk jótékonyágának egyik legújabb tényét nyilvánosság elé hozzuk. Silány anyagi viszonyok között lévő templomunk teljesen rosz orgonája helyett már régóta igen nagy szükségét érezte egy jó állapotban lévő javított orgonának. Ez ügyet nagyméltóságú püspök Urunk elé terjesztettük, ki látva nagy szegénységünket, a megvenni szándékolta orgona javára szokott fejedelmi bőkezűséggel saját pénztárából 100 fnt, azaz száz forintot adományozott. Miért sietünk a nyilvánosság terén is legforróbb köszönetünknek hódolatelljes kifejezést adni, egyben ohajtva, hogy Ő Excellenciáját az Isten nagyterjedelmi szegény egyházmegyéje javára tartós jó egészségben még soká, de nagyon sokáig éltesse. — Ugyanitt őszinte köszönetet mondunk t. Sántha József főgondnok urnak szintén az orgona javára adott 15 fntos; t. S. Gergely Péter s. jegyző urnak 10 fntos; t. Sántha Albert erd. egyházm. papnöv. urnak 10 fntos adományaikért szívünkben kívánva, hogy őket is állandó jó egészségben az Isten sokáig éltesse. Mikönnjfal, 1889. okt. 2. Az egyházközség nevében: Pap Albert, lelkész. Sebestyén Imre, algondn.

— **Pályázat**. (56) A gyergyó-csomafalvi sekrestyességgel öszszekötött róm. kath. segédkántortanítói állomás üresedésbe Jövéni, arra ezennel pályázat hirdettetik. Jövedelmei a következők: a) Harangozó kévével együtt: 48 kalangya ősz (roz) kepe. b) Szintén a harangozó kévével együtt: 58 kalangya zab kepe. c) 40 terű bükkfa, melyet a község vágat föl. d) A község pénztárából havi részletekben 120 fnt. o. é. e) Stola illetékből 30—35 fnt. o. é. f) Harangozásból 20—25 fnt. o. é. g) Oszporából 20 fnt. o. é. h) Ajtatos alapítványból 6 fnt 8 kr. o. é. A lakás jó; a mely áll két szoba, egy konyha, egy kamra, egy nyári konyha és egy pinczéből, különistálló. Az állomást elfoglalónak kötelességei: a templom és sekrestye tisztán és rendben tartása; az öltözködésnél való segédkezés; az egyházi funkcióknál mint segédkántor jelenni és a reá eső mindennapi és ismétlő tankötelesség tanítása. Pályázni akarók a kellő okmányokkal felszerelt pályázatukat a tanidő itt lévén legkésőbb folyó év október hó 22-éig alólírott iskola-széki elnöknek adják be. Megjegyztetik, hogy október 20-án próba lesz, s a kik azon megjelenek előnyben fognak részesülni. Gyergyó-Csomafalva, 1889 okt. 1-én. Balló János lelkész-isksz. elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PÁL ISTVÁN.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDÖN, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lye. nyomdában Gyulafehérvárt.